

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2011

**SOSIALE WETENSKAPPE
MEMORANDUM**

PUNTE: 100

Hierdie memorandum bestaan uit 8 bladsye.

AFDELING A KAARTLEES en ANALISE**VRAAG 1****1.1 Kaartwerk: Meervoudigekeuse-vrae**

1.1.1	B	3227CA.	(1)
1.1.2	C	A8.	(1)
1.1.3	D	breedtegraad gevolg deur lengtegraad.	(1)
1.1.4	A	Lengte x Breedte	(1)
1.1.5	B		(1)

1.2 Kaartlees en Analise

- 1.2.1 Die korrekte mate is tussen 9,5 cm en 10cm op 'n liniaal; wanneer dit op die lynskaal geplaas word is die antwoord tussen 4,25 km en 5 km. $\sqrt{\sqrt{}}$ (1x2) (2)
- 1.2.2 Die bewys is dat daar slote/kanale is wat moontlik gemaak is deur plaas boere vir hul landerye en moontlike besproeiing. $\sqrt{}$ (1+1) (2)
- 1.2.3 Daar is 'n damwal wat die vloei van die water/stroom gaan vertraag.

OF

Die intervale van die kontoer lyne is ver van mekaar, en dit dui aan dat die grond plat is wat ook die vloei van water sal vertraag. (die helling is nie steil nie) $\sqrt{\sqrt{}}$. (Enige 1x2) (2)

- 1.2.4 Enige twee antwoorde hieronder is korrek:
- Omgewings gevolge: daar kan water besoedeling wees.
 - Infeksie van siektes as gevolg van besmette water bv. cholera, diarree.
 - Besoedeling van water kan lei tot versmoring en sterftes van water diere.
 - Reuke in die omgewing, veroorsaak muskiete, vlieë en lug besoedeling.
 - Enige ander relevante feite. $\sqrt{\sqrt{}}$ (Enige 1x2) (2)
- 1.2.5 • Enige antwoord tussen 39° - 41° $\sqrt{\sqrt{}}$ (1x2) (2)

[15]

VRAAG 2 MENSEREGTE SAK GEDURENDE EN NA DIE TWEDE WÊRELDOORLOG

2.1 Xenofobie ✓ (1)

2.2 Noy Chou gee die gevoelens van:

- Om alleen te wees in 'n vreemde land – die gevoel van isolasie.
 - Gevoelens van uitgewerp wees, verkleineer word, geïntimideer word, voel jy is anders, nie welkom nie.
- (Kies enige 2 van bogenoemde) (Enige 2) ✓✓ (2)

2.3 Hitler was 'n rassis, wreed en onmenslik.
(Enige ander antwoord naastenby) ✓✓ (2)

[5]

VRAAG 3 APARTHEID IN SUID-AFRIKA

3.1 • Pumzile Mlambo-Ngcuka ✓ (1)

3.2 • 2010 ✓ (1)

3.3 • Waar ✓ (1)

3.4 • Onafhanklike Verkiesings Kommissie ✓ (1)

3.5 • Al bogenoemde ✓ (1)

[5]

VRAAG 4 ONTWIKKELING EN VOLHOUBARE GEBRUIK VAN BRONNE

4.1 Volhoubare ontwikkeling is ontwikkeling wat aan die behoeftes van die hede voorsien sonder om die vermoë van mense om in die toekoms aan hul behoeftes te voorsien, in gevaar te stel. ✓✓ (2)

- 4.2
- Bevorder industriële ontwikkeling.
 - Verbeter landbou metodes, genetiese modifikasie van plante.
 - Fokus op projekte wat die armes help en toepaslike tegnologie.
 - Ontwikkeling moet volhoubaar wees – hou vir 'n lang tyd (Enige 3) ✓✓✓ (3)

- 4.3 Solank...
- 'n derde van ons mense nie moderne energie dienste het nie.
 - vroue en kinders moet sorg vir brandhout.
 - studente nie kan lees na sonsondergang nie.
 - nuwe besighede en nywerhede nie elektriese krag het om te werk nie. (E (3)

- 4.4
- Plant bome om besoedeling te bekamp.
 - Herwin aluminium, glas, plastiek en papier.
 - Vervang ou tipe gloeilampe met fluoresserende gloeilampe by die huis.
 - Skakel ligte, verwarmers en rekenaars af wanneer jy dit nie gebruik nie.
 - As jy jou wasgoed doen, gebruik 'n wasmasjien wat koue water in plaas van warm water gebruik.
 - Gebruik sonpanele vir energie in plaas van elektriese warm watertoestelle.
 - Ry minder en oordeelkundig, en gebruik nuwe karre.
 - Gebruik skoon olie en hou karre se motorbande by die korrekte druk.
- (Enige 2) ✓✓ (2)

- 4.5
- Wis armoede uit
 - Verkry universele onderwys
 - Bevorder geslagsgelykheid
 - Verminder kindersterftes
 - Verbeter gesondheid tydens swangerskappe
 - Bekamp HIV en Vigs, malaria en ander siektes
 - Verseker omgewingsvolhoubaarheid
 - Ontwikkel globale vennootskappe
- (Enige 5) ✓✓✓✓✓ (5)
[15]

VRAAG 5 DIE KOUE-OORLOG EN KERNWAPEN-ERA

- 5.1 Volgens Bron 4A vermy hulle 'n oorlog, omdat die beleid wat hulle volg wat bekend is as MAD (Mutual Assured Destruction), verseker dat in geval 'n oorlog sou uitbreek, nie een van die kante sou kon wen nie. ✓✓ (1x2) (2)
- 5.2 Die Berlynse-muur was die simbool van die Koue-oorlog; dit het die Ooste van die Weste geskei – dit het kommunistiese lande van kapitalistiese lande geskei. ✓✓ (2)

- 5.3
- | Bron | Oorsaak
(skryf die wapen) | Moontlike gevolge
(wat die wapen kan doen) |
|--------------|------------------------------------|--|
| 4A | 5.3.1 Kernwapens ✓ | 5.3.2 Hulle vernietig die wêreld & omgewing ✓ |
| 4B
(Foto) | 5.3.3 Bom/me ✓ | 5.3.4 Hulle dood mense en vernietig die omgewing ✓ |
| 4C | 5.3.5 Uiters vernietigende bomme ✓ | 5.3.6 Hulle vernietig groot gebiede en hul omgewings ✓ |
- (6x1) (6)

- 5.4 Leerders kan hierdie feite gee asook ander gepaste feite:

PARAGRAAF 1: VERANDERINGE IN DIE MANIER WAAROP OORLOG VANDAG GEVOER WORD.

- Die eerste atoombomwerping tydens die laaste fase van die Tweede Wêreldoorlog toon op die verandering in die wyse van oorlogvoering
- Die dood van ongeveer 100 000 mense op een slag wys hoe vernietigend oorlog kan wees.
- Die sterftes maande na die bomwerping wys op veranderde wyse van oorlog gedurende ons tyd
- Die Tweede Wêreldoorlog het aangetoon dat oorlogsvoering verander het.
- Mense was nog nooit blootgestel aan sulke soort bomme nie – dit het nie bestaan tydens die Eerste Wêreldoorlog nie.
- Kernwapen-oorlogvoering het die wêreld verander.
- 'n Ander wêreldoorlog vandag kan meer verwoesting beteken as gevolg van vooruitgang in die tegnologie.
- Dit dui op die gevare van kernwapentegnologie vandag. ✓ (5)

PARAGRAAF 2: DIE GEVARE VAN KERNWAPEN TECHNOLOGIE.

- Kernwapentegnologie is die moderne metode van oorlogvoering.
- Hierdie wapens word gewoonlik genoem wapens-vir-massa-vernietiging, omdat hulle die potensiaal het om totale nasies uit te wis.
- Die hitte van die eerste atoombom wat op sigself mense vernietig het, wys op die gevare van die tegnologie.
- Die langtermynuitwerking op mense wat pynvol gesterf het as gevolg van die bestraling dui ook op 'n gevaar.
- Die siektes wat mense gehad het, selfs jare na die bomaanval wys op die erns van die impak van die kernwapen tegnologie – daarom moet dit verwerp word.
- Die wedywing/wapenwedloop tussen die USSR en die VSA gedurende die Koue-oorlog het spanning in die wêreld gebring, wat kan lei tot 'n oorlog wat die wêreld nie nodig het nie aangesien dit tot meer sterftes kan lei.
- Die Verenigde Nasies se Sekuriteitsraad was gestig om hierdie wapens en ander sake te monitor, daarom moet kernwapentegnologie verwerp word. ✓

(5)
[20]

VRAAG 6 MENSE-REGTE EN ANTI-KOLONIALE STRYD

6.1	A	Robert Mugabe ✓	(1)
	B	Osama Bin Laden ✓	(1)
	C	Kwame Nkrumah ✓	(1)
	D	Samora Machel ✓	(1)
	E	Nelson Mandela ✓	(1)

- 6.2 Kolonialisme is 'n beleid waardeur 'n nasie/land sy beheer oor 'n ander land behou en uitbrei.

OF

Kolonialisme beteken ook 'n land word regeer deur 'n vreemde land. (Enige 1) (2)

- 6.3 Europese lande ...
- wou grondstowwe in Afrika bekom.
 - wou hê beleggers moet kom geld maak in Afrika, deur Europese produkte hier te kom verkoop.
 - het Afrika gesien as 'n plek waar goedkoop arbeid verkry kon word.
 - het Afrika beskou as 'n plek waar kos, grond en beheer verkry kon word.
 - het gesoek vir gebiedsuitbreiding en invloed. (Enige 3)✓✓✓ (3)

- 6.4 Hierdie is slegs 'n gids met moontlike antwoorde van leerders – 5 sinne is aanvaarbaar.

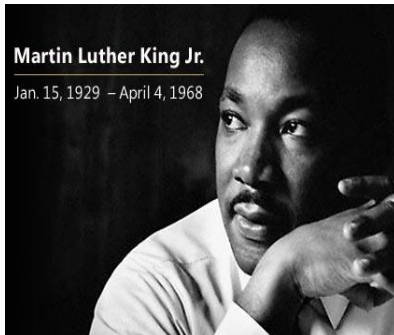
Rosa Parks

Rosa Louise McCauley Parks (February 4, 1913 – Oktober 24, 2005) was 'n Afro-Amerikaanse siviele regte aktivis, vir wie die Amerikaanse kongres "the first lady of civil rights", en "the mother of the freedom movement" genoem het.

Op Desember 1, 1955 in Montgomery, Alabama, Parks, op 42 jaar, het sy geweier om 'n busbestuurder, James Blake, se opdrag te gehoorsaam om haar sitplek af te staan en plek te maak vir 'n wit passasier.

- Terwyl haar optrede nie die eerste was wat 'n impak op die siviele regte sake gehad het nie, het haar optrede van burgerlike ongehoorsaamheid tog die Montgomery Busboikot laat begin.
- Parks se optrede van verzet het 'n belangrike simbool van die moderne Siviele Regte Beweging geword en sy self het 'n internasionale ikoon van verzet teen rasse-segregasie geword.
- Sy het saamgewerk met siviele regte leiers soos Martin L. King Jr. en hom gehelp om nasionale prominensie vir die siviele regte beweging te verkry. Tydens hierdie stadium van haar optrede, was Parks die sekretaresse van die "Montgomery chapter of the National Association for the Advancement of Colored People (NAACP)."
- Sy het geveg vir regte van die werkers en vir rasse-gelykheid.
- Alhoewel sy later jare wyd vereer is vir haar optrede, het sy gely hiervoor – sy het haar werk verloor as kleremaakster in 'n plaaslike winkel.
- Haar dood in 2005 het groot opspraak in die voorste koerante in die Verenigde State gemaak. Sy is na haar dood vereer in deur staatsie te lê by Capitol Rotunda.

(Enige 5) ✓✓✓✓✓ (5)

Dr Martin Luther King

Martin Luther King, Jr. (Januarie 15, 1929 – April 4, 1968). Was 'n Amerikaanse predikant, aktivis, en prominente leier in die Afro-Amerikaanse Siviele Regte Beweging.

Hy is beste bekend as 'n ikoniese figuur vir die bevordering van siviele regte in die Verenigde State en regoor die wêreld. Hy het gebruik gemaak van metodes van verset sonder

geweld, volgens die leerstellinge van Mahatma Gandhi.

King is dikwels voorgestel as 'n heroïese leier in die geskiedenis van moderne Amerikaanse liberalisme. King se pogings het gelei tot die 1963 optog na Washington, waar King sy "I Have a Dream" toespraak gelewer het. Daar het hy Amerikaanse waardes uitgebrei om die visie van 'n kleurblinde gemeenskap in te sluit, en ook sy reputasie bevestig as een van die grootste sprekers in Amerikaanse geskiedenis. In 1964, het King die jongste persoon geword om die Nobel Prys vir Vrede te ontvang, vir sy bydrae vir die afskaffing van rasse segregasie en rasse diskriminasie deur burgerlike ongehoorsaamheid en ander nie-geweldadige metodes. Teen die tyd van sy dood in 1968, het hy sy pogings geherfokus op die beëindiging van armoede en die beëindiging van die Viëtnamese oorlog.

(Enige 5) ✓✓✓✓✓

(5)

[20]

**VRAAG 7 SAKE VAN ONS TYD, SOSIALE en
OMGEWINGSKONFLIKTE**

- 7.1 Ruwanda Radio Uitsaai Stasie OF Radio-televisie bekend as *Libre des Mille Collines* (RTL) ✓ (1)
- 7.2 • linyezi (kakkerlakke)
• Alle Tutsi's sal uitgewis word/verdwyn uit hierdie land
• Hulle word gedood soos rotte
• Wis die kakkerlakke uit (Enige 3) ✓✓✓ (3)
- 7.3 Hierdie woorde verwys na een van die etniese groepe in die omgewing (die Tutsi's). Mens kan nie na mense verwys as kakkerlakke en rotte nie. Mens kan nie vernietiging van ander rasse aanvra veral nie op nasionale media soos die radio nie. Hierdie woorde verkleineer mense en veroorsaak rassehaat. ✓✓ (2)
- 7.4 Die eerste benadering is **Vergeldingsgeregtigheid**: 'n regstelsel gebruik deur die Geallieerdes by die veroordeling en straf van die Duitse oortreders tydens die Nuremberg-verhore, vir die menseslagting-oortredings. ✓✓ (2)
- en**
- Die ander benadering was **Herstellingsgeregtigheid**: 'n regstelsel gebruik deur die Suid-Afrikaanse regering (WVK) om die oortreders en slagoffers van die apartheidsmisdade te laat versoen met mekaar. ✓✓ (2)

[10]

VRAAG 8 GLOBALISERING en DIE ROL VAN WETENSKAP en TEGNOLOGIE

- 8.1 Globalisering is 'n proses van interaksie en integrasie tussen mense, maatskappye en regerings van verskillende volke – 'n proses gedryf deur internasionale handel, belegging en gesteun deur inligtingstegnologie. √√ (2)
- 8.2 Die Groen Rewolusie was die periode van groot veranderinge, toe ontwikkelende lande meer kos geproduseer het as gevolg van wetenskaplike veranderinge in hul landbou-metodes. √√ (2)
- 8.3 Voorbeeld van hoe die artikel kan lyk ...
Geslagsongelykheid in Suid-Afrika en verder

Datum:.....

Liewe Mnr. Redakteur

Geslagsongelykheid is steeds 'n probleem in ons land en verder. Geslagsongelykheid word geassosieer met die tradisionele Afrika-kultuur wat duidelik die onderskeie rolle van mans en vrouens in die gemeenskap uitgespel het.

Seuns en dogters het grootgeword met die wete dat die gemeenskap sekere rolle vereis het. Beide in Afrika en elders in die wêreld, lyk dit of geslagsongelykheid steeds voorkom. Dit kom voor asof ongelykhede teenoor vroue net toeneem.

Vroue lei onder verkrachtings, fisiese mishandeling en ook hulle word vermoor. Vernietigende gewoontes/gebruike affekteer vroue ook. Dit is nie ongewoon vir tiener meisies om gedwonge huwelike te hê en vir weduwees om met besittings geërf te word nie. Vrou slanery is steeds deel van ons moderne lewe. Hierdie aanslag van geweld blyk onstuitbaar te wees.

Tog is hierdie geweld maar net een van die vele onregverdigede teenoor vroue. Baie meisies in hierdie omgewings het skool verlaat omdat voorkeur gegee word aan seuns, veral as meisies swanger word. Terwyl mans in baie Afrika-lande op die voorgrond is as politieke-besigheidsleiers, is vroue op die voorgrond van gemeenskapsontwikkeling en tuisleierskap. Geslagsongelykheid moet nie slegs op papier verskyn nie, maar ook in die praktyk – nou is die tyd vir die vrou.

Van ...Leerder se volle name...

(6)

[10]

TOTAAL: 100